

Nr 39

Av herr Nilsson i Svalöv m. fl., om vissa ändringar av bestämmelserna rörande förvärvsavdrag.

(Lika lydande med motion nr 35 i Första kammaren)

Genom 1960 års riksdags beslut angående förvärvsavdrag fick denna fråga en enligt vår uppfattning tillfredsställande lösning för flertalet förvärvsarbetande gifta kvinnor. Det torde nämligen i allmänhet vara fullt tillräckligt med ett kvotavdrag av 20 % av inkomsten maximerat till 1 700 kr. eller tillsammans med bottenavdraget till 2 000 kr. Å andra sidan torde icke kunna bestridas att i vissa fall avdraget alltjämt kommer att vara lägre än de faktiska kostnaderna. Särskilt där familjen består av flera minderåriga barn torde de nödvändiga kostnaderna ofta överstiga dem som schablonmetoden täcker.

Självfallet kan en schablonmetod — vilken det måste anses praktiskt nödvändigt att tillämpa eftersom det här är fråga om utgifter som egentligen till sin natur är levnadskostnader och det gäller att bland dessa avgränsa sådana som föranledes av att förvärvsarbetande moder har arbete utanför hemmet — icke ge ett exakt resultat. Den praktiska nödvändigheten bör emellertid inte hindra att frågan om avdrag för de verkliga kostnaderna, där dessa är större än enligt schablonen, upptages till särskild prövning.

Det maximala avdraget erhålles nu vid en inkomst på 8 500 kr. I stor utsträckning är de gifta kvinnor som har högre inkomst än nämnda belopp sådana som underkastat sig speciell utbildning. Denna utbildning har de skaffat sig med betydande kostnader för sig själva men ofta också med betydande kostnader för samhället. Det får då anses ligga i samhällets intresse att positivt medverka till att sådana kvinnor icke undandrager samhället det kvalificerade arbete som deras utbildning möjliggör. Det har inom vissa yrken visat sig tendenser att avstå från förvärvsarbete och därmed förenad inkomst bl. a. av den anledningen att beskattningen anses reducera inkomsten i alltför hög grad. I huvudsak är det här fråga om ett allmänt sett alltför högt skattetryck, och det mest angelägna är därför att få till stånd allmänna skattelättnader och sänkt progression. I den mån delreformer kan ha positiv verkan bör emellertid även sådana allvarligt övervägas. Det kan sålunda vara önskvärt att medge förvärvsavdrag som i förekommande fall bättre överensstämmer med de verkliga kostnaderna.

Vi finner det alltså motiverat att för gifta kvinnor med högre inkomst än 8 500 kr. kunna medge högre förvärvsavdrag än 2 000 kr. Det mest tillfreds-

ställande skulle därvid ha varit att helt lämna schablonen och medge avdrag enbart med hänsyn till de kostnader den gifta kvinnan visar sig ha haft samt med prövningsrätt för taxeringsmyndigheterna i vanlig ordning. Uppenbarligen kan man emellertid inte ha olika regler för å ena sidan kvinnor med högre inkomst än 8 500 kr. och å andra sidan sådana som har högst 8 500 kr. Vi är icke heller beredda att förorda rätt till avdrag för de verkliga kostnaderna för samtliga förvärvsarbetande gifta kvinnor med minderåriga barn. Dels skulle nämligen detta föranleda ett ytterst betungande taxeringsarbete, dels skulle det medföra ett inkomstbortfall för stat och kommun som i nuvarande läge icke synes kunna accepteras. På grund härav förordar vi en ordning enligt vilken gifta kvinnor som vill göra anspråk på högre avdrag än 2 000 kr. skall beredas möjligheter härtill, under förutsättning att de kan visa att kostnaderna varit högre, men alltjämt med ett belopp motsvarande 20 % av inkomsten såsom maximum. Denna särskilda prövning skall sålunda inträda först då inkomsten överstiger 8 500 kr.

För ogifta mödrar bör motsvarande ordning gälla. Kan dessa visa att de verkliga kostnaderna överstiger den ortsavdragshöjning de erhåller, bör sålunda ett särskilt avdrag medgivas.

För genomförande av de här förordade åtgärderna synes någon särskild utredning ej nödvändig. Vi föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till instundande höstriksdag av den innebörd vi här angivit.

För det fall att de förbättringar för yrkesarbetande mödrar som vi ovan förordat genomföres finns det anledning att företaga en omprövning även beträffande äktenskap där s. k. faktisk sambeskattning förekommer, dvs. där hustrun icke har egen förvärvsinkomst utan biträder mannen i dennes yrkesverksamhet. De förvärvskällor det här gäller är jordbruksfastighet och rörelse. Nuvarande ordning innebär att någon skillnad icke göres med hänsyn till förekomsten av minderåriga barn. Uppenbarligen kan emellertid även i dessa fall omständigheterna vara sådana att hustrun måste ikläda sig särskilda kostnader för barnens omhändertvande därest hon skall kunna utföra sitt arbete. Som exempel kan anföras att hustrun till en butiksinnehavare under hela dagen nödgas vistas utom hemmet för att ensam eller tillsammans med mannen sköta denna butik. Möjligheter bör enligt vår mening öppnas att vid faktisk sambeskattning medge högre avdrag än 300 kr., där det kan göras sannolikt att hustruns medverkan kan värderas till högre belopp än 300 kr. och det kan visas att hon fördensskull haft högre kostnader än nämnda belopp. Genom att i förekommande fall göra en uppskattning av hustruns arbetsprestation löser man även frågan om avdrag för hustru som själv driver jordbruk.

Vi förordar att riksdagen även här hemställer hos Kungl. Maj:t om förslag till höstriksdagen.

På grund av det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga instundande höstriksdag förslag om sådana ändringar av bestämmelserna rörande förvärvsavdrag att

a) gift kvinna med minderåriga barn samt inkomst av eget arbete eller av rörelse, där hon visar att de verkliga kostnaderna för barnens omhändertagande överstiger 1 700 kr., efter särskild prövning erhåller avdrag för merkostnaderna, dock att kvotavdraget icke må överstiga 20 procent av inkomsten,

b) ogift moder, varmed jämställes änka och frånskild med minderåriga barn, erhåller motsvarande förbättrade avdrag, där hon visar att de verkliga kostnaderna för omhändertagande av barn överstiger den ortsavdragsförbättring hon erhåller på grund av förekomsten av barn,

c) gift man med minderåriga barn samt inkomst av jordbruksfastighet eller av rörelse, där hustrun deltar i mannens förvärvsverksamhet, erhåller kvotavdrag, under förutsättning att det göres sannolikt att värdet av hustruns arbete överstiger 300 kr. och det visas att de verkliga kostnaderna för barnens omhändertagande överstiger nämnda belopp, och

d) gift kvinna med minderåriga barn samt inkomst av jordbruksfastighet erhåller kvotavdrag enligt samma riktlinjer som under c).

Stockholm i januari 1961

Eric Nilsson
i Svalöv

Gösta Darlin

Lennart Stiernstedt

Stina Wallerius-Gunne

Hans Nordgren

Jean Braconier